

13.3.2026

EOAK/5550/2025

Ratkaisija: Oikeusasiamies Jari Råman

Esittelijä: Esittelijäneuvos jaostopäällikkönä Kristian Holman

ALAIKÄISTÄ KOSKEVAN ESITUTKINNAN KESTO

1 KANTELU

Kantelija arvosteli poliisilaitoksen menettelyä alaikäistä lastaan koskevan rikosasian (---/R/---/24) esitutkinnan kestosta. Kyse oli nuorten välisestä pahoinpitelyepäilystä, josta poliisi kirjasi rikosilmoituksen 31.10.2024. Kantelijalle ilmoitettiin 18.11.2024, että hänen lastansa epäillään rikoksesta ja että tämä tullaan kuulemaan. Kantelijan mukaan hänen lastansa ei ole kuulusteltu kantelun vireilletulon ajankohtaan mennessä. Hän katsoo, että alaikäistä koskevan rikosasian esitutkinnan olisi tullut edetä joutuisammin ja ettei ole kohtuullista, että epäiltyä kuullaan pitkän ajan kuluttua tapahtuneesta teosta.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin poliisilaitoksen lausunto. Poliisilaitos on hankkinut asiassa tutkinnanjohtajana toimineen rikosylikonstaapeli A:n sekä tutkijoina toimineiden vanhempien rikoskonstaapeleiden B:n ja C:n selvitykset.

Poliisilaitoksen lausunnosta ilmenee, että asiassa on kirjattu sähköisen rikosilmoituksen perusteella tutkintailmoitus 31.10.2024, eli noin kaksi viikkoa epäillyn rikoksen tapahtuma-ajasta. Tutkintailmoituksesta on havaittavissa, että asiaan liittyy useita asianosaisia ja todistajia, joiden henkilöllisyys ei ole ollut tiedossa. Jo asianosaispiirin selvittäminen tämäntyyppisessä tapauksessa on huomattavan aikaa vievää. Tutkinnan alkuvaiheessa on tehty useita toimenpiteitä asian selvittämiseksi sekä yhteistyötä lastensuojelun kanssa ja asianomistaja on kuultu 4.11.2024. Tämän jälkeen merkintöjen perusteella tutkinta näyttäisi lähteneen uudelleen liikkeelle syyskuussa 2025 ja asia on siirtynyt syyteharkintaan 7.12.2025.

Saatujen selvitysten perusteella sekä tutkinnanjohtaja että tutkijat ovat käsittäneet, että kyseessä on kiireellisesti tutkittava asia. Selvityksissä on kuvattu tutkintaryhmän työtilannetta ja henkilöstöpoistumia. Niiden mukaan ryhmälle ja sen tutkijoille on tullut välittömästi kantelussa tarkoitetun asian jälkeen tutkittavaksi useita vakavampia rikoksia, jotka ovat niihin liittyvien pakkokeinojen johdosta menneet kantelussa tarkoitetun asian edelle.

Poliisilaitos toteaa edelleen, että kantelun kohteena olevassa rikosasiassa ollut alle 18-vuotiaita sekä epäiltynä että asianomistajina. Näin ollen tutkinta on tullut suorittaa edellä mainittujen säännösten mukaan kiireellisesti.

Tutkinta-aika asiassa on ollut kaiken kaikkiaan vuosi ja kuukausi. Jos kiireellisyyttä arvioidaan siten, mitä sillä yleisesti ymmärretään, voidaan poliisilaitoksen näkemyksen mukaan tulla johtopäätökseen, ettei asiaa ole tutkittu lain edellyttämin tavoin kiireellisesti. Kiireellisyyden arvioinnissa täytyy ottaa kuitenkin huomioon kunkin tapauksen laatu ja laajuus. Kantelun kohteena olevassa asiassa on ollut laaja henkilöpiiri kuultavia, joiden henkilöllisyykskään ei tutkinnan alkuvaiheessa ole ollut tiedossa. Tämä on luonnollisesti vaikuttanut tutkinnan kestoon, ottaen huomioon lisäksi alaikäisten kuulemiseen liittyvät seikat.

Tutkinnassa on ollut selvästi pitkäkö passiivinen jakso, jolloin tutkintatoimenpiteitä mitä ilmeisimmin ei ole tehty. Selvityksistä ilmenee varsin yksityiskohtaisesti, mitkä rikosasiat ovat menneet kyseisessä tutkintaryhmässä tämän edelle tärkeysjärjestyksessä. Poliisilaitos toteaa, että näiltä osin asiassa on noudatettu poliisilaitoksen ohjetta esitutkintojen tärkeysjärjestykseen asettamisesta eikä poliisilaitos näe aihetta arvostella asiassa toimineiden virkamiesten menettelyä.

Kiireellisyysvaatimus näkyy tämän asian käsittelyssä siten, että se on asetettu etusijalle lukuisiin samaan aikaan tutkittavaksi tulleisiin vakavuudeltaan vastaaviin rikoksiin nähden. Jos kantelunalaisessa asiassa ei olisi ollut alaikäisiä asianosaisia, olisi asia todennäköisesti edelleen odottamassa vuoroaan esitutkintojen priorisoinnissa.

Lopuksi poliisilaitos toteaa perustaneensa kuluvan vuoden aikana kaksi erillistä tutkintaryhmää, jotka hoitavat yksinomaan kiireelliseksi säädettyjä esitutkintoja. Näin on päästy 60–90 vuorokauden keskiaikoihin tutkinnan kestossa.

3 RATKAISU

3.1 Oikeudellisia lähtökohtia

Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä. Hänen on noudatettava työnjohto- ja valvontamääräyksiä.

Esitutkintalain 2 luvun 2 §:n mukaan esitutkintaa johtaa tutkinnanjohtaja. Saman luvun 3 §:n mukaan tutkija suorittaa tutkinnanjohtajan johdon ja valvonnan alaisena epäiltyä rikosta koskevat kuulustelut ja muut esitutkintatoimenpiteet sekä toteuttaa tutkinnanjohtajan antamat asian tutkintaa koskevat määräykset ja suorittaa muut tutkijalle lain mukaan kuuluvat toimenpiteet.

Esitutkintalain 3 luvun 11 §:ssä säädetään esitutkinnan toimittamisajasta. Kyseisen pykälän 1 momentin mukaan esitutkinta on toimitettava ilman aiheutonta viivytystä. Saman pykälän 3 momentin mukaan esitutkinta on toimitettava kiireellisesti, jos asianomistaja on alle 18-vuotias ja epäilty rikos on asianomistajaan kohdistunut seksuaalirikos tai asianomistajan henkeen, terveyteen, vapauteen, yksityisyyteen, rauhaan tai kunniaan kohdistunut rikos. Saman pykälän 4 momentin mukaan esitutkintatoimenpiteet voidaan olosuhteiden sitä edellyttäessä asettaa tärkeysjärjestykseen.

Suomi on kansainvälisesti sitoutunut useisiin sopimuksiin, joissa korostetaan lapsen etua ja hänen suojaamistaan ja tukemistaan myös rikosasioissa sekä edellytetään tehokasta rikosoikeudellista prosessia. Viimeksi mainitun vaatimuksen yksi keskeinen elementti on joutuisuus. Näitä lapsia koskevia kansainvälisiä sopimuksia ovat muun muassa YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista (SopS 60/1991), Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (SopS 53/2015, Istanbulin sopimus) ja lasten suojelemisesta seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan tehty Euroopan neuvoston yleissopimus (SopS 88/2011, Lanzaroten sopimus).

Eri tahot ovat viime vuosina kiinnittäneet huomiota lapsiin kohdistuneiden rikosten pitkiin käsittelyaikoihin. Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen toi vuonna 2020 omana aloitteenaan käsiteltäväksi ottamassaan asiassa [EOAK/5625/2020](#) esiin lapsiin kohdistuvien rikosten prosessin pituuteen liittyviä ongelmia. Päätöksessä esitettyjen lainsäädäntömuutosten lisäksi siinä tuotiin esiin esitutkinta- ja syyttäjäviranomaisten sekä tuomioistuinten riittävän ammattitaidon ja resurssien varmistaminen joutuisuuden edistämiseksi. Esitutkintalakiin ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuun lakiin on sittemmin tehty 1.10.2023 voimaan tulleita muutoksia, joiden tarkoituksena on ollut nopeuttaa lapsiin kohdistuvien rikosten käsittelyä ja tällä tavalla parantaa lapsiuhrien asemaa rikosprosessissa.

Esitutkintalakiin on lisätty uusi 3 luvun 11 §:n 3 momentti, jonka mukaan esitutkinta on toimitettava kiireellisesti, jos asianomistaja on alle 18-vuotias ja epäilty rikos on asianomistajaan kohdistunut seksuaalirikos tai asianomistajan henkeen, terveyteen, vapauteen, yksityisyyteen, rauhaan tai kunniaan kohdistunut rikos. Säännöksen perustelujen mukaan esitutkintatoimenpiteet olisi näissä tilanteissa toimitettava mahdollisimman kiireellisesti ottaen kuitenkin huomioon esitutkinnalle asetettujen tavoitteiden toteutuminen. Rikosprosessin mahdollisimman nopea eteneminen on näihin oikeushyviin kohdistuvien rikosten alaikäisten asianomistajien kannalta erityisen tärkeää (HE 144/2022 vp, s. 13).

Esitutkintaa yleisesti koskevan esitutkintalain 3 luvun 11 §:n mukaan esitutkinta on muissakin tapauksissa toimitettava ilman aiheetonta viivytystä. Esitutkinnalle ei voida asettaa yleistä enimmäisaikaa, vaan esitutkinnan hyväksyttävää aikaa on arvioitava ottaen huomioon muun muassa sen laatu, laajuus ja yksilölliset erityispiirteet. Luonnollisesti myös käytettävissä olevat resurssit vaikuttavat esitutkinnan kestoon.

Myöskään esitutkinnan kiireellistä suorittamista ei ole määritelty lainsäädännössä. Käytännössä poliisi joutuu asettamaan tehtäviään kiireellisyysjärjestykseen, minkä vuoksi vähemmän kiireelliseksi arvioidut esitutkinnat joutuvat odottamaan vuoroaan. Esitutkintaan käytettävissä oleva aika riippuu myös siitä, mikä on epäillyn rikoksen syyteoikeuden vanhentumisaika ja siitä, koska epäilty rikos on tullut poliisin tietoon. Joka tapauksessa yleisellä tasolla esitutkinta tulee toimittaa loppuun sellaisessa ajassa, että tutkittavana oleva rikos ei pääse vanhentumaan ja että syyttäjälle jää kohtuullinen aika syyteharkinnan suorittamista varten.

On myös otettava huomioon, että mikäli asiaa sittemmin käsitellään oikeudessa mahdollisesti useassakin oikeusasteessa, ei rikosprosessin kokonaiskesto aika saa muodostua liian pitkäksi. Jos asian käsittely jo esitutkintavaiheessa kestää vuosia, on kokonaiskäsittelyaika pelkästään jo tästä syystä vaarassa muodostua niin pitkäksi, että se on Euroopan ihmisoikeussopimuksen soveltamiskäytännön vastainen. Rikosasioiden käsittelyn viivästymiseen vaikuttaa koko rikosprosessiketjun – poliisin, syyttäjien ja tuomioistuinten – niukka resurssointi.

Oikeusasiamies Jääskeläinen totesi päätöksessään [EOAK/5625/2020](#), että esitutkinnan joutuaisuudella on luonnollisesti suuri merkitys rikoksen uhrin kannalta, koska tehokas esitutkinta edesauttaa asianomistajan pääsemistä oikeuksiinsa. Oikeusasiamies Jääskeläinen piti myös selvänä, että asian käsittelyn pitkittyminen ei ainakaan helpota asianomistajan tilannetta. Sinänsä esitutkinnan toimittaminen ilman aiheetonta viivytystä on tärkeää myös syylliseksi epäillyn kannalta, jotta hän ei joudu olemaan kauempaa kuin välttämätöntä rikoksesta epäillyn asemassa. Ylipäättään asianmukainen esitutkinta ja sen viivytyksetön toimittaminen on tärkeää koko rikosoikeudellisen järjestelmän toimivuuden ja uskottavuuden kannalta.

Lisäksi alaikäisiä asianosaisia koskevia rikosasioita tarkasteltaessa on huomioitava asian merkitys lapsen hyvinvoinnille. Esitutkintalain 3 luvun 11 §:n 3 momentin muutosta koskeneessa hallituksen esityksessä viitattiin Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen vuonna 2020 valmistuneeseen julkaisuun¹, jossa oli tarkasteltu lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten käsittelyn kestoja. Julkaisussa todettiin, että asianomistajan asema rikosprosessissa on lapselle kuormittava ja pitkät käsittelyajat vaikeuttavat sekä hidastavat lapsen ja perheen toipumista. Samalla kuitenkin todettiin, että käsittelyn nopeuttamisen ei tule tapahtua laadun tai oikeusturvan kustannuksella. (HE 144/2022 vp, s. 7)

3.2 Arviointia

Kantelussa arvostellun rikosasian selvittäminen on sinänsä käynnistynyt välittömästi 30.10.2024 tapahtuneen ilmoituksen kirjaamisen jälkeen. Tämän jälkeen asian tutkinnan etenemiseen näyttäisivät vaikuttaneen poliisilaitoksen tutkittavaksi tulleet kiireellisemmiksi arvioidut rikosasiat, joiden tutkinta on jouduttu priorisoimaan. Tällöin asian tutkinnassa on selvityksen perusteella ollut noin 10 kuukauden passiivinen jakso, jolloin tutkintatoimenpiteitä mitä ilmeisimminkään ei ollut tehty.

Tutkinta näyttäisi lähteneen uudelleen liikkeelle syyskuussa 2025 joka ajoittuu samaan ajankohtaan kuin kantelijan yhteydenotto poliisiin asian pikaisen etenemisen vaatimiseksi.

Asia saatettiin syyteharkintaan 7.12.2025. Tutkinta on kestänyt näin ollen noin yhden vuoden ja yhden kuukauden.

Katson, ettei esitutkintaa voida katsoa toimitetun ainakaan edellä mainitun 10 kuukauden ajanjakson osalta esitutkintalain edellyttämällä tavalla kiireellisesti. Asian viipymiseen ovat vaikuttaneet selvityksistä ilmenevät muut poliisilaitoksella tutkittavana olevat rikosasiat ja niiden edellyttämät toimenpiteet, minkä vuoksi kantelun kohteena oleva rikosasia ei ole edennyt. Lisäksi kantelun kohteena olevassa asiassa on ollut laaja henkilöpiiri kuultavia, joiden henkilöllisyyksään ei tutkinnan alkuvaiheessa ollut tiedossa. Tällä seikalla ei kuitenkaan vaikuta olleen merkitystä edellä todetun passiivisen jakson kestoan.

En myöskään pidä asianmukaisena, että esitutkinnan eteneminen voi riippua yksinomaan asianosaisen omasta aktiivisuudesta tai kiirehtimisestä, kuten tässä tapauksessa näyttää tapahtuneen.

¹ Laajasalo, Taina – Korkman, Julia – Rajala, Rika. Lapsiin kohdistuvien väkivaltarikosten tutkintaa nopeutettava. Päätösten tueksi 3/2020, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

Totean myös, että viranomaisen resursseihin liittyvillä seikoilla ei lähtökohtaisesti voida oikeudellisesti kestäväällä tavalla perustella poikkeamista lainsäädännön asianmukaiselle asian käsittelylle asettamista vaatimuksista, kuten perustuslain 21 §:ssä turvatusta oikeudesta saada asia käsitellyksi ilman aiheetonta viivytystä. Alaikäisen asianomistajan ollessa kyseessä on erityistä huomiota kiinnitettävä myös lapsen etuun edellä todettujen näkökohtien perusteella sekä esitutkintalain 3 luvun 11 §:n 3 momentin ja perustuslain 19 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla.

Vaikka tutkija varsinaisesti huolehtii tutkintatoimenpiteistä, tutkinnanjohtajan velvollisuuksiin kuuluu valvoa sitä, että esitutkinta suoritetaan ilman aiheetonta viivytystä tai, lain sitä edellyttäessä, kiireellisesti. Tutkinnanjohtaja on aina viime kädessä vastuussa siitä, että esitutkinta toimitetaan esitutkintalain säännösten mukaisesti. Tutkinnanjohtajalle kuuluu kaikkien esitutkinnan kannalta tärkeiden päätösten tekeminen. Tutkinnanjohtaja päättää esitutkinnan aloittamisesta, johtaa ja ohjeistaa tutkintaa ja määrää tarvittavista lisäselvityksistä ja -kuulusteluista sekä esitutkintaa koskevista päätöksistä. Suuri juttumäärä rajoittaa käytännössä yksittäisen tutkinnanjohtajan mahdollisuuksia valvoa ja edistää jokaista hänellä käsiteltävänä olevaa rikosasiaa.

Poliisilaitos vastaakin viime kädessä siitä, että asioiden käsittely on järjestetty asianmukaisesti ja muun muassa niin, että aina on selvää, kuka on tutkintavastuussa yksittäisestä asiasta. Koska lapsiin kohdistuvien rikosten esitutkinta edellyttää erityisosaamista, on ymmärrettävää, etteivät vähäiset resurssit ole aina nopeasti paikattavissa tai täydennettävissä riittävän osaavalla henkilökunnalla. Poliisilaitoksen tulisi kuitenkin toiminnassaan huomioda, että asioiden käsittely on järjestetty siten, ettei yksittäisen rikosasian käsittely viivästy jutturuuhkan vuoksi tai muista syistä kohtuuttoman pitkään.

Saatu selvitys osoittaa, että osa asian käsittelyssä tapahtuneesta viivästyksestä johtuu objektiivisesti perusteltavista syistä. Tästä huolimatta tutkinnan kokonaiskesto ei ole tässä tapauksessa asiassa suoritettujen toimenpiteiden ajankohdat huomioiden täyttänyt esitutkintalain mukaista kiireellisen käsittelyn vaatimusta.

Katson käytettävissäni olevan selvityksen perusteella riittävänä toimenpiteenäni kiinnittää poliisilaitoksen huomiota edellä toteamiini lapsen etua koskeviin näkökohtiin suhteessa esitutkintalain kiireellisyysvelvoitteeseen ja pyydän poliisilaitosta arvioimaan, onko sillä keinoja näiden näkökohtien entistä parempaan huomioimiseen asioissa, joissa on asianosaisina lapsia.

4 TOIMENPITEET

Kiinnitän edellä kohdassa 3.2 esittämäni perusteella poliisilaitoksen huomiota esitutkinnan kiireelliseen suorittamiseen ja lapsen edun huomioimiseen. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni poliisilaitokselle tiedoksi.